

SABELLA

s. v.).

Sabdén, doncs, deu ser *sabtāin* 'els dos replans o descansos' (enmig de pujades).

D'aquesta arrel vénen, sense donar lloc a gaire es-
crúpols, altres arabismes toponímics que he exposat
més amunt. El present *Saudén* ens pot donar la clau
d'un que havia trobat més problemàtic, *Sauder* (veg.,
supra, art. S- arabismes).

De l'altra forma del dual, en *-an(i)*, deu venir *Seta*
na, pda. de Fortaleny (xxxI, 64.7), que pot venir de
sābtāni. També en formes de plural: *sābtūn*, d'on *Pla*
de Setuna, pda. d'Agost (xxxvi, 51.8). La terminació
fem. en *-a* pot ser un afegit merament català, o bé re-
sultar de l'aspecte femení que els donaria la combina-
ció de l'art. nostre amb l'àrabic: *l' as-sābtāni*, *l' as-sab-*
tūn; en tot cas no és estrany que el *ṭ* àrabic emfàtic
(consonant forta però sonora) aparegui com *d* en *Sab-*
dén i com *t*, en els altres.

Així mateix, en forma més plena aquest plural s'ha
conservat en el nom del *Pla de Sabatò*, pda. del te. de
Morvedre (xx, 33.2). Es nota que tots ells són noms
d'un Pla o d'un planell de terra muntanyosa: d'acord
amb el sentit de 'lloc de repòs' del mot àrabic. El *Mas*
de Sandón en te. d'Agullent (xxxii, 97.1) també ha de
ser en un planell, puix que és mas i en terreny mun-
tanyós: aquí *sabtūn* haurà canviat el grup *bd* origina-
ri en el grup corrent *nd*. Tinc nota (extraviada) d'un
nom *Sapte* (a. 1426) i *Septe* el 1643 (situats on?).

El nom *Sabata*, molt repetit pertot, encara que coin-
cideixi amb la mateixa arrel àrabiga, ve (en tot o en
gran part) de l'ús translàtic del nom del calçat, que
exemplifiquem en el *DECat* vii, 550b53 ss., i 551a.

Però la freqüència com NL en el P. Val., sembla
mostrar que allí degué haver-hi confluència de les dues
filiacions. «Peiró de la *Sabata*» en el camí de la ciutat
a la dena de Morella la Vella (Milian, *Morella y su*
comarca, p. 43). Collado de *Sabata* a la Serra de Ma-
riola (Jordi Valor, *Repúb. de les Lletres*, abril 1936,
p. 24). Barranquet de la *Sabata*, te. Vilallonga de l'As-
sador (xxxviii, 51.7). Cocó de la *Sabata*, te. Fageca
(xxxv, 60.16). Corral de *Sabata*, te. Coves de Vinro-
mà (xxviii, 147.24, '51 × '19). Altres encara, si bé
semblen més aviat NPP, a Picassent, Sueca, Piles i
Tàrbena.

SABELLA

Nom d'un llogaret de la Conca de Barberà, que hom
ha confós de vegades amb *Savallà*, poble de la matei-
xa comarca. Noms diferents, sense res en comú. *Sava-*
llà és poble més important (municipi) que el llogaret
Sabella, i situat prop de 20 k. més a llevant, ben sepa-
rats, amb el terme de Conesa entremig, i part del de
Rocafort de Queralt. Els qui feien aqueixa confusió
proposaven donar a aquell el nom de «*Sabella* de l'A-
badiat» i a l'altre, *S. del Comtat*. Però no sols és en va
sinó erroni, perquè ja la forma dels dos noms és ben
diferent: *Savallà* o *Savellà*, amb *-v-* i accentuat a la

final, com veurem en l'art. que li dediquem (infra).
En canvi, el present es pronuncia amb *b* bilabial i ac-
centuat a la *e*.

El filòleg, i amic vallenc, Josep M. Cases i Homs,
anotava el 1932 la pron. *sabèla* a gent de Forès, Senan
i altres pobles veïns, i un seu conegut de Montblanc
(on la distinció *v/b* és encara ben ferma), pronuncia-
va *sabèls* amb *b* bilabial i oclusiva. En les meves enqs.
de 1954 hi torno; i hi comprovo no sols això, sinó
també la consciència de la distinció entre els dos NLL:
a Llorac *sabèla* el nom present, i *sabèla* allí i a Rau-
ric (xiv, 60); a Conesa digueren *sabèla* l'altre, i per al
present, hi vaig oir 3 o 4 cops *sabèla* (xiv, 66).

De l'altre, més important, tinc més notes: a Rauric,
i a Valls mateix *sabalá* (xiv, 69, 56, 62); si bé és amb
-v- a Valls etc., on es distingeixen impertorbablement
els dos fonemes.

El llogaret present és molt més humil, situat dalt
de la serra, a 700 alt., i agre. al mun. de Forès; per
conseqüent n'hi ha poca doc. antiga (molta més de
l'altre, com veurem infra). I els qui la donaren patien
ja un poc de la confusió; però almenys en la inicial
ja mostren que hi ha l'art. *la*, o bé l'arcaic *ça*, IPSA.
1359: «Forès, l'Avella e lo Fonoyll» (*CoDoACA* xii,
42). El Fonoll és un llogaret 2 k. més al Nord de Sa-
bella, agre. al mun. de Passanant.

1497, llarga carta de població atorgada per l'abat
del mon. de Santes Creus: «attendentes loca nostra de
Çavella e del Fonoll --- esse penitus depopulata ---
fuerunt nostro monasterio adjudicata, per sententiam
honorabilis Bernardi Esblada, doctoris Montisalbi»
(Font Rius, *C. d. p.*, § 381); continua després en cat-
alà: «lo rev. Abat e lo convent són contents stablir lo
loch e terme de *Çavella*»; i el nom apareix després
igual 5 o 6 cops (pp. 569.8f., 570-72); més dades ibid.
ii, 769.75 ss., pp. xxxiii. Notem en el mateix doc.,
l'article aglutinat, escrit *Çaladern*, *Çareal* amb *Ç*.

L'ETIM. deu ser IPSA APÏLIA 'els abells, els abellars,
conjunt de ruscos d'abelles', pl. del ll. APÏLE, deriv.
de APIS 'abella' (*DECat* i, 7b32 ss.). Hi ha, doncs,
aglutinació de l'article *sa* IPSA, tal com en els NLL
veïns *Solivella*, *Sarreal*; o en els masculins, i també
pròxims, *Saladern* i *Esblada*.

⁴⁵ *Sabena*, *Sabenes*, V. *Sa- Sabí*, *Sabiari*, *Sàbies*, *Sabit*,
V. S- (misc. àr.) *Sabiude*, *Sabiule*, V. *Sibiude* *Sable*,
-es, V. S- (misc. àr.) *Sabogues*, V. S- (misc. moss.)

⁵⁰ *SABOLLEDO*, *Bony* i *Clot de ~* a l'Alta Ribagorça
(amb *SABOREDO*, de la Vall d'Aran)

Serrat avançat i rocós en el vèrtex NO. de la Mon-
tanyeta (deu ser la c. 2575, que forma trifini Senet-
Montanyeta-Conca dels dos Estany-Roi); al peu hi ha
el Clot de Sabolledo, que potser és un afluent esquerre
de la Montanyeta, molt aconegat segons IGC, i que
desaigua a la Montanyeta enfront dels Clots de Ber-
tillo; però després sembla que l'Escuder l'identificava
amb la branca originària de la Montanyeta, un poc més